

Förordning om att underlätta gränsöverskridande lösningar

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

2024-02-05

Dokumentbeteckning

COM(2023) 790

Ändrat förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om en mekanism för lösning av rättsliga och administrativa problem i ett gränsöverskridande sammanhang. Tidigare faktapromemoria i ärendet: 2017/18:FPM133.

Sammanfattning

Förslaget innebär att medlemsstaterna ska inrätta eller utse en eller flera gränsöverskridande samordningspunkter och att samordnande uppgifter ges till kommissionen för att underlätta lösningen av gränsöverskridande hinder för offentlig eller privat gränsöverskridande verksamhet eller för alla gränsöverskridande offentliga tjänster som tillhandahålls i en viss gränsöverskridande region och förutsatt att det främjar ekonomisk, social och territoriell sammanhållning i den gränsöverskridande regionen. Förslaget omfattar inte gränsöverskridande hinder mellan medlemsstater och tredjeländer.

Regeringen instämmer i att gränsöverskridande samarbeten kan underlättas men anser att sådana insatser i första hand ska bedrivas genom existerande verktyg på inre marknadsområdet och kanaler på mellanstatlig nivå. För regeringen är behovet av förslaget inte klarlagt. Förslaget är otydligt och dess konsekvenser svåra att överblicka.

1.1 Ärendets bakgrund

Den 29 maj 2018 lade kommissionen fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en mekanism för lösning av rättsliga och administrativa problem i ett gränsöverskridande sammanhang (COM(2018) 373 final). Förordningsförslaget om att inrätta en gränsöverskridande mekanism (*European Cross Border Mechanism*) var en del av lagstiftningspaketet för sammanhållningspolitiken 2021–2027. Förslaget kom aldrig att förhandlats i rådet eftersom en majoritet av medlemsstater motsatte sig detsamma, bland annat med motiveringen att det inte var frivilligt och för att det inte ansågs vara proportionellt. Sveriges riksdag har lämnat ett motiverat yttrande om förslaget, se bilaga 2 i Näringsutskottets utlåtande 2017/18:NU28.

Den 14 september 2023 beslutade Europaparlamentet ett yttrande om att kräva ny lagstiftning för att ta bort gränsöverskridande hinder.

Den 12 december 2023 lade kommissionen fram det nu aktuella förslaget, ett ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en mekanism för lösning av rättsliga och administrativa problem i ett gränsöverskridande sammanhang (COM(2023) 790 final). Förslaget får ses som ett nytt lagstiftningsinitiativ då det föregående förslaget ändrats i sin helhet. Titeln, samtliga skäl och artiklar har bytts ut. Titeln föreslås vara ”Europaparlamentets och rådets förordning om underlättande av gränsöverskridande lösningar”.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget innebär att medlemsstaterna ska inrätta eller utse en eller flera gränsöverskridande samordningspunkter och att samordnande uppgifter ges till kommissionen för att underlätta lösningen av gränsöverskridande hinder i land- eller sjögränsområden. Förslaget omfattar inte gränsöverskridande hinder mellan medlemsstater och tredjeländer men medlemsstaterna kan välja att använda förslaget även här.

Förordningen ska tillämpas på gränsöverskridande hinder enligt nationell lagstiftning och påverkar inte, enligt kommissionen, andra unionsrättsakter.

Kommissionen anger att förslagets utformning gör det möjligt för medlemsstaterna att genomföra skyldigheterna så flexibelt som möjligt och i överensstämmelse med interna institutionella och rättsliga ramar. Angränsande medlemsstater kan också tillämpa dessa alternativ på en gemensam gränsöverskridande samordningspunkt som täcker båda sidor av en gemensam gräns.

De gränsöverskridande samordningspunkterna ska upprätta register över ärenden med inrapporterade hinder.

Efter bedömningen av det gränsöverskridande ärendet ska den behöriga gränsöverskridande samordningspunkten utbyta relevant information om det gränsöverskridande hindret med den behöriga gränsöverskridande samordningspunkten i den angränsande medlemsstaten.

Kommissionens samordningsuppgifter föreslås vara att hålla kontakt med de gränsöverskridande samordningspunkterna, stödja förbättringen av den institutionella kapacitet i medlemsstaterna som är nödvändig för att genomföra denna förordning effektivt, främja utbyte av erfarenheter mellan medlemsstaterna (i synnerhet mellan de gränsöverskridande samordningspunkterna), offentliggöra och föra en uppdaterad förteckning över alla nationella och regionala gränsöverskridande samordningspunkter samt att inrätta och upprätthålla ett offentligt register över gränsöverskridande register.

Förordningens bestämmelser ska genomföras i medlemsstaterna inom 6 månader från att förordningen träder i kraft.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Regeringen analyserar förslaget som framstår som rättsligt problematiskt. Förslaget rör nationell lagstiftning och är av offentligrättslig karaktär.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionen har inte upprättat en konsekvensanalys men anger i förslaget att det inte har några budgetära konsekvenser.

Regeringen bedömer att förslaget ger budgetära konsekvenser på statsbudgeten och EU:s budget. Förslaget bedöms kunna medföra administrativa bördor i form av bland annat samordnande uppgifter och informationshantering.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen instämmer i att gränsöverskridande samarbeten kan underlättas men anser att sådana insatser i första hand bedrivs genom existerande verktyg på inre marknadsområdet och kanaler på mellanstatlig nivå. Förslaget är otydligt och dess konsekvenser svåra att överblicka.

Regeringen ifrågasätter förslaget, inte minst om det är i linje med arbetet för en bättre lagstiftning. Kommissionen borde ha upprättat en fullständig konsekvensutredning av förslaget för godkännande av Nämnden för lagstiftningskontroll.

Regeringen ifrågasätter både behovet av och mervärdet med förslaget. Idag väljer medlemsstater att lösa ut eventuella gränshinder som grundar sig på

nationell lagstiftning om de vill och kan och om dessa inte omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1082/2006 om en europeisk gruppering för territoriellt samarbete europeisk gruppering för territoriellt samarbete (EGTS) eller andra specifika inreklamningsverktyg, såsom till exempel SOLVIT.

Regeringen invänder mot kommissionens mening om att förslaget är frivilligt. Detta eftersom det innehåller många tvingande bestämmelser. Regeringen avser verka för frivillighet hos medlemsstaterna och säkerställa att förslaget inte överlappar med befintlig verksamhet. Förslaget kan också tolkas så att medlemsstaternas framtida eventuella mellanstatliga lösningar rörande gränshinder begränsas till att följa den modell som kommissionen föreslår.

Förslaget innebär att en överstatlig process införs för mellanstatliga gränshinder som grundar sig på nationell lagstiftning. Regeringen ifrågasätter också förslaget utifrån ett inreklamningsperspektiv då det synes inrätta olika ordning för hantering av gränshinder beroende av geografiska premisser. Regeringen konstaterar att förslaget är komplicerat och angränsar mot lagstiftning som faller inom den nationella kompetensen.

Regeringen utesluter inte att förslaget kan medföra en betydande administrativ börda. Det föreligger sammantaget flera skäl att ifrågasätta förslaget.

Regeringen anser att eventuella kostnader ska finansieras inom befintliga ekonomiska ramar och program på EU-budgeten. Regeringen ska verka för att eventuella administrativa kostnader för medlemsstater minimeras.

Eventuella kostnader som förslaget kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr.1994/95:67).

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Några medlemsstater välkomnar förslaget och några är negativa till det eller i olika grad tveksamma till det.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet vill se ny lagstiftning för att lösa hinder i gränsområden, se punkt 1.1, men det är oklart vad dess ståndpunkt är om det aktuella förslaget.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artiklarna 174–175 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Beslut fattas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet i artikel 294 i EUF-fördraget, dvs. Europaparlamentet är medbeslutande. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anser att förslaget är linje med subsidiaritetsprincipen eftersom inte alla medlemsstater har samarbetsstrukturer för alla gränser och eftersom rättsliga instrument (främst EGTS) inte varit tillräckliga för att lösa de rättsliga gränsöverskridande hinder som identifierats i hela unionen. Kommissionen anser också att förslaget är proportionerligt eftersom det är frivilligt att använda sig av de verktyg som de gränsöverskridande samordningspunkterna ska tillhandahålla.

Utifrån kommissionens redovisning ifrågasätter inte regeringen i och för sig bedömningen att förslagets syfte inte i tillräcklig omfattning skulle kunna uppnås på medlemsstatsnivå. För regeringen vore däremot en rekommendation snarare än bindande lagstiftning i form av en förordning ett lämpligt sätt att bidra till att komma till rätta med de problem som kommissionen vill angripa.

I den mån det går att uttolka det otydliga förslaget menar regeringen att det går längre än vad som är nödvändigt för att hantera de aktuella problemen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget presenterades i rådets arbetsgrupp för strukturåtgärder och de yttersta randområdena (SMOR) den 15 januari 2024. Det belgiska ordförandeskapet avser återkomma med besked om ärendets fortsatta behandling efter att ha hört och analyserat medlemsstaternas initiala reaktioner på förslaget.

4.2 Fackuttryck/termer